ΠΕΡΙΕΡΓΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

Η ΡΕΚΛΑΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ἡ ἱστορία τῆς ρεκλάμας. Τὰ τραγούδια γιὰ τοὺς ξένους θιάσους. Τὰ πρωτοχρονιάτικα ποιήματα τῶν διανομέων. Καὶ ὀλίγη πολιτική. Ρεκλάμες ἑστιατορίων. Ἡ πάλαι ποτὲ φτήνεια. Ἡ δύναμις τῆς ρεκλάμας. Τί γίνεται ἄλλοῦ Μερικὰ παραδείγματα, κτλ κτλ

Ἐγράφαμε πρὸ καιροῦ πῶς πρωτάρχισε ἡ ρεκλάμα στὴν Ἑλλάδα, πῶς ὁ παληὸς τελάλης μεταβλήθηκε σέ..... διαφήμισι καὶ ποιές ἦσαν οἱ πρῶτες ἀγγελίες καὶ εἰδοποιήσεις τὴν ἐποχὴ ἐκείνη.

Συνεχίζουμε σήμερα μὲ νέα περίεργα καὶ κωμικὰ δείγματα, τῆς πρώτης ἐμφανίσεως τῆς ρεκλάμας στὴν Ἑλλάδα.

Στὴν ἐποχὴ τοῦ Ὄθωνος ὅταν κανένας ξένος θίασος, ἢ κανένα Ἰταλικὸ μελόδραμα ἐρχότανε στὴν Ἑλλάδα, παρακαλοῦσε κανέναν ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς τότε ποιητάς, νὰ τοῦ κάνῃ κανένα διαφημιστικὸ ποίημα, γιὰ τὴ πρωταγωνίστρια τοῦ θιάσου.

Κι' ὅταν ἄρχιζεν ἡ παράστασις τὸ ἐνθουσιασμένο ἀκροατήριο ἄφηνε περιστέρια καὶ σπουθιά, ὅπως συνήθιζαν τότε, στὴ σκηνή, ἢ πετοῦσε μεγάλες ἀνθοδέσμες μὲ ἕνα..... πορτοκάλι στὴ μέση σὰ πόδια τῶν ἠθοποιῶν! Ἐρρίπτοντο συγχρόνως, σὰν χρωματιστὴ βροχὴ ἀπὸ τὸ ὑπερῶο πολύχρωμα χαρτιά, ἀπάνω στὰ ὁποῖα ἦταν τυπωμένο τὸ τραγουδάκι πρὸς τὴν ἀξιοθαύμαστο πρωταγωνίστρια. Ἕνα τέτοιο, σὲ κάποια Ἀδελίνδα, ὑπογραφόμαστε σὲ περασμένο φύλλο μας.

Ἄλλη ἔκφανσις τῆς ποιήσεως—ρεκλάμας τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦσαν κι' οἱ στίχοι τῶν διανομέων τῶν ἐφημερίδων τὴ Πρωτοχρονιά. Τὰ ποιήματα αὐτὰ τὰ ἔκαναν οἱ κράτιστοι τῶν τότε ποιητῶν. Κι' εἶχαν καὶ τὸν σκοπό τους τὰ ποιήματα αὐτά. Γιατὶ τότε ἡ ἐφημερίδες δὲν ἦσαν ἐλεύθερες νὰ γράφουν καὶ νὰ κατακρίνουν ὅτι ἤθελαν κι' ἔτσι τὸ κατηγορητήριο μετετίθετο στὰ στόματα τῶν διανομέων οἱ ὁποῖοι ἦσαν καὶ ἀνεύθυνοι. Στὰ ποιήματα αὐτά, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀξιομελέτητα, συνοψιζόταν ὅλη ἡ κίνησις τοῦ παρελθόντος βίου.

Νὰ ἕνα ποίημα τέτοιο τοῦ Ραγκαβῆ ποὺ γράφτηκε γιὰ τὴν Πρωτοχρονιὰ τοῦ 1844

Κι' ἡ «Εὐτέρπη» προσφωνεῖ, εὐχὴν συγχαρητήριον
δὲν εἶναι, τὴν γνωρίζετε, ἐφημερὶς πολιτική,
τὸ ἄρθρον ἑκατὸν ἑπτά, δὲν ἔχει θέμα κύριον
καὶ δὲν φροντίζει ἂν αὐτὸς ἢ ἐκεῖνος διοικῇ.
Δὲν εἶναι οὔτ' ἐφημερὶς σοφὴ κι' ἐπιστημονική,
δογμάτων φιλοσοφικῶν δὲν εἶναι σπουδαστήριον,
οὔτε προσφέρει τὸ ξηρὸν τῆς γνώσεως ποτήριον
Χωρὶς τὸ πικρὸν πόμα του, νὰ συγκεράσῃ μὲ γλυκύ.
Δὲν σᾶς ἐπεύχεται λοιπὸν βαθμοὺς καὶ ὑπουργήματα
κι' ἐπιτυχίαν βαίνουσαν καὶ ἀντιπάλων συμφοράν,
καὶ δάφνας τὰς ρητορικὰς καὶ τῶν Βουλῶν τὰ βήματα.
Οὐδὲ σοφίαν εὔχεται μεμψίμοιρον καὶ σοβαράν,
ἀλλ' εὔχεται ἀνώτερα αὐτῶν πλεονεκτήματα
τὴν τέρψιν, τὴν φαιδρότητα, τὴν εὐθυμίαν, τὴν χαράν.

***

Τὰ ξενοδοχεῖα τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ τὰ ἑστιατόρια ἔκαναν τὶς ρεκλάμες των ἀρκετὰ ἐπίσης πρωτότυπα. Νὰ μιὰ περικοπὴ ρεκλάμας ἀπὸ τὸ τότε ξενοδοχεῖον ἡ «Ὀλυμπία».

«... τὰ στρώματά καὶ τὰ κρεββάτια εὑρίσκονται εἰς καθαρὰν κατάστασιν!»

Φαντάζεσθε δηλαδὴ ἀπὸ αὐτὰ τὰ λίγα λόγια τὶ ἀκαθαρσία εἶχαν τότε τὰ ξενοδοχεῖα!

***

Νὰ καὶ μιὰ εἰδοποίησις περίεργη τοῦ 1850, περίεργη καὶ κατὰ τοῦτο ἀκόμη. Ὅτι ἔχει καὶ τὴν τιμὴ τοῦ φαγητοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

«Ἕνεκεν ἐσωτερικοῦ ἀνακαινισμοῦ καὶ εὐπρεπείας τὸ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Σκουζέ, τὸ ἄνωθεν τῆς Καπνικαρέας ξενοδοχεῖον τῆς «Ναυπλίας», μένει ἀργὸν ἄχρι τῆς 12 ἐλευσομένου Μαρτίου, ὅτε πάλιν θέλει κάμει ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν του. Ἀείποτε πρόθυμος καὶ ἐπιθυμῶν ὁ ὑποφαινόμενος, ὥστε οἱ ἔντιμοι κύριοι συνδρομηταὶ νὰ εὐχαριστοῦνται καὶ τὰ προσπορίζωνται τὰ τῆς τροφῆς των μετ' ὀλιγης δαπάνης (utile dulci) προσδιορίζει τὰς ἀκολούθους τιμὰς δι' ἑκάστην μερίδα.

Σοῦπα λεπτὰ 12. Βραστὰ καὶ ἐντράδες λεπ. 20. Ψητὸ ἀπὸ 30 ἄχρι τῶν 40. Ψάρι ὁπωσδήποτε παρασκευασμένον λεπτὰ 35 ἄχρι τῶν 40 κλπ.

Αἱ δὲ τιμαὶ τῶν ἡμίσεων μερίδων, ἐκτὸς τῆς σούπας, προσδιορίζονται κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Βρασιὰ καὶ ἐντράδες λεπτὰ 15, Ψητὸ ἀπὸ 20 ἄχρι τῶν 25. Ψάρι ἀπὸ 25 ἄχρι τῶν 35.

Πρὸς γνῶσιν τῶν περιηγητῶν καὶ τῶν εἰς Ἀθήνας προσερχομένων ξένων, θέλει ἐνοικιάζοντοι καὶ κάμαραι καθαρῶς καὶ κομψῶς κατεσκευασμέναι πρὸς δραχμ. 1 1/2 τὴν ἡμέραν καὶ δραχμ 30 τὸν μῆνα... Κειμένης δὲ τῆς οἰκίας εἰς θέσιν κεντρικωτάτην, ἡσυχον, καὶ εὐαρεστοτάτην, δροσερὸν μὲν τὸ θέρος, ζεστὴν δὲ τὸν χειμῶνα, εἶναι εὐελπις ὅτι τέσον τὸ εὐγενὲς κοινὸν, ὅσον καὶ οἱ φιλόμουσοι κύριοι φοιτηταὶ κτλ.»

***

Ἀλλὰ δὲν δημοσίευαν μόνο τότε τὰ ξενοδοχεῖα ἀγγελίας, ἀλλὰ καὶ οἱ Βουλευταί.

Διαβᾶστε πάρα κάτω:

«Ο! ἔντιμοι βουλευταὶ τῆς ἐπαρχίας Ἄνδρου, κοινοποιοῦντες ὅτι ἔχουν ἀνάγκη ἐπιστήμονος ἰατροῦ διὰ τὸ ὑγειονομικὸν καὶ λοιμοκαθαρτήριον, προσκαλοῦσι τὸν ἐπιθυμοῦντα ἵνα διευθυνθῇ πρὸς αὐτοὺς ἢ στὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν.

***

Στοὺς κατόπιν χρόνους τὴν μεγαλειτέραν κίνησιν, στὶς στήλας τῶν ἐφημερίδων ἔκαναν οἱ τότε κατασκευασταὶ κονιάκ «Καμπᾶς» «Πιπινέλης» κλπ.

Ἐξακόσιες δραχμὲς τὸν χρόνο, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἰσέπρατταν ἀπὸ τὶς ρεκλάμες τοῦ «Κονιὰκ» καὶ οἱ τρεῖς μεγάλες ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ «Ἀκρόπολις», «Ἑφημερὶς» καὶ «Ἄστυ».

Ἐννοεῖται ὅτι τὸ κοσόν αὐτὸ δὲν ἦταν τίποτε, ἀπέναντι τῶν ρεκλομῶν τῶν Εὐρωπαϊκῶν οἴκων.

Ἡ ραπτομηχανὲς τοῦ «Σίγγερ» πλήρωναν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη γιὰ ρεκλάμα, μόνον στὴ «Ἀκρόπολι», χίλιες ἑπτακόσιες δραχμὲς τὸ ἔτος.

Οἱ Ἕλληνες ἔμποροι καὶ βιομήχανοι, μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὅτι ἀκόμα καὶ σήμερα δὲν ἐννόησαν τὴν μεγάλη δύναμι τῆς ρεκλάμας. Μὲ τὴν ρεκλάμα οἱ μηχανὲς «Σίγγερ» ἀπὸ τότε ἀκόμα διαδόθηκαν καὶ στὰ πειὶ μικρὰ Ἑλληνικὰ χωριά, ἐνῶ πολλὰ εἴδη ἐγχωρίου παραγωγῆς, εἶναι ἄγνωστα στὴν Ἑλλάδα.

***

Στὴν Ἑλλάδα δὲν κατανοήθηκε ἀκόμα ἡ ρεκλάμα τοῦ περιοδικοῦ, ὅπου ἡ διαφήμησις εἶναι ὄχι μόνον διαρκεστέρα, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ εἰδῇ κανεὶς καὶ παντοτεινὴ.

Γιατὶ ἐνῷ τὴν ἐφημερίδα τὴ διαβάζει κανεὶς πέντε λεπτὰ καὶ ἔπειτα τὴν ἀφίνει, τὸ περιοδικὸ τὸ χρυσοδένει, τὸ ἔχει πάντα στὴ βιβλιοθήκη του, τὸ διαβάζει, τὸ ξαναδιαβάζει, θὰ περάσῃ ἀπὸ τόσον κόσμο καὶ θὰ μείνῃ ἐκεῖ γιὰ νὰ διαβάζεται αἰωνίως.

Ὁ «Κοτὺ» καὶ ὅλοι οἱ μυροπωλεῖ τῶν Παρισίων ξοδεύουν τριπλάσια γιὰ ρεκλάμες στὰ περιοδικά, παρὰ στὶς ἐφημερίδες.

Πρὸ 35 ἐτῶν ὁ μέγας κατασκευαστὴς γυναικείων ἐνδυμάτων καὶ ἐν γένει γυναικείων εἰδῶν εἰς τὸ Βερολῖνον Χέρτζαγ, ἔλεγε:

—«Δὲν εἶχα πολλὲς δουλειὲς καὶ ἤμουνα ὑποχρεωμένος, ἀπὸ οἰκονομικὲς στενοχώριες νὰ κλείσω τὸ κατάστημά μου. Ἀποφάσισα τότε νὰ δημοσιεύσω ρεκλάμες καὶ ἐξώδευσα τὸν πρῶτο χρόνο γι' αὐτὲς χίλια μάρκα, μὰ ἔκλεισα τὰ βιβλία μου μὲ κέρδη 30.000 μάρκων. Τὰ ἑπόμενα ἔση ἐξώδευσα γιὰ ρεκλαμες 30.000 μαρκα καὶ τὸ κέρδος ἀνέβηκε σὲ 100.000 καὶ τώρα ἐξοδεύω 400.000 μάρκα καὶ τὰ κέρδη μου ἀνέρχονται σὲ ἑκατομμύρια. Ἡ φήμη μου, ἡ πίστις μου κατὰ 99 τοῖς ἑκατὸν ὀφείλονται εἰς τὴν ρεκλάμα!..»

Ἕνας Ἄγγλος Χολλοβάϋ, πρὸ 50 ἐτῶν, ἄσημος καὶ φτωχὸς βοηθὸς φαρμακείου στὰ 1837 βρῆκε ἕνα φάρμακο, ποὺ γιατρευε τὰ φῶς νόσο καὶ κάθε μαλακία. Ἐδημοσίευσε μιὰ ρεκλαμα τότε σὲ μιὰ ἐφημερίδα. Ἡ ρεκλάμα τοῦ ἔφερεν πελατεία καὶ ἡ πελατεία αὔξησι τῆς ρεκλάμας. Σὲ πέντε χρόνια δηλαδὴ μέχρι τοῦ1842 ἐξώδευεν 100.000 φρ. χρυσᾶ τὸν χρόνο γιὰ ρεκλαμες. Στὰ 1845 ἐξώδευε 200. 000. Στα 1851 ἐξώδευε 400. 000. Τὸ 1855 ἐξώδευε 600.000 καὶ ἀπὸ 1894 ἕνα ἑκατομμ. Ὅταν πέθανε ἄφησε 25 ἑκατ. κέρδη. Καὶ τὸ φάρμακο δὲν ἦταν παρὰ νερὸ μπογιατισμένο...